O‘ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

ARTISHOKLAR

(FFV-03:2023, IDT)

Rasmiy nashr

O‘zbekiston standartlar instituti
Toshkent

STANDARTLAR INSTITUTI #JEU5FJHUCR - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

So‘zboshi

1 O‘zbekiston standartlar instituti tomonidan **ISHLAB CHIQILDI.**

2 O‘zbekiston standartlar institutining 2026-yil 21-iyuldagi 26/XSt-26-sonli buyrug‘i bilan **TASDIQLANDI.**

3 Ushbu standart FFV-03:2023 “ARTICHOKES” xalqaro standartiga aynan o‘xshash.

4 DASTLABKI AMALGA KIRITILISHI

Ushbu milliy standart va unga bo‘lgan o‘zgartishlarni O‘zbekiston hududida amalga kiritish haqidagi axborot Standartlashtirish bo‘yicha milliy organning rasmiy veb-saytlari va standartlarning yillik axborot ko‘rsatkichlarida chop etiladi.

Ushbu standartni O‘zbekiston hududida rasmiy tarqatish mutlaq huquqi O‘zbekiston standartlar institutiga tegishlidir

STANDARTLAR INSTITUTI #JEU5FJHUCR - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Qishloq xo‘jaligi mahsulotlari sifati standartlari bo‘yicha Ishchi guruh

Birlashgan Millatlar Tashkilotining Yevropa iqtisodiy komissiyasi (UNECE) Qishloq xo‘jaligi mahsulotlari sifati standartlari bo‘yicha Ishchi guruhi tomonidan ishlab chiqilgan tijorat sifati standartlari xalqaro savdoni yengillashtirishga, yuqori sifatli ishlab chiqarishni rag‘batlantirishga, rentabellikni oshirishga hamda iste’molchilar manfaatlarini himoya qilishga xizmat qiladi. UNECE standartlaridan hukumatlar, ishlab chiqaruvchilar, savdogarlar, import qiluvchilar va eksport qiluvchilar, shuningdek boshqa xalqaro tashkilotlar foydalanadi. Ular yangi meva va sabzavotlar, quruq va quritilgan mahsulotlar, urug‘lik kartoshka, go‘sht, kesilgan gullar, tuxum va tuxum mahsulotlari kabi qishloq xo‘jaligi mahsulotlarining keng doirasini qamrab oladi.

Birlashgan Millatlar Tashkilotining har qanday a’zosi Ishchi guruh faoliyatida teng huquqli asosda ishtirok etishi mumkin. Qishloq xo‘jaligi standartlari bo‘yicha qo‘shimcha ma’lumot olish uchun quyidagi veb-saytimizga tashrif buyuring: http://www.unece.org/trade/agr/welcome.html.

Artishoklar bo‘yicha ushbu qayta ko‘rib chiqilgan standart ECE/TRADE/C/WP.7/GE.1/2010/INF.36 hujjatiga asoslangan bo‘lib, Ishchi guruh tomonidan ning oltmish oltinchi sessiyasida ko‘rib chiqilgan va qabul qilingan.

Ushbu standartni talqin qilish yoki qo‘llashda tushunmovchiliklar yuzaga kelganda standartning asli yozilgan tillarining biridan foydalanish tavsiya etiladi.

STANDARTLAR INSTITUTI #JEU5FJHUCR - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

O‘ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

ARTISHOKLAR

АРТИШОКИ

ARTICHOKES

Amalga kiritish sanasi **1.08.2026 y**

I. Mahsulot ta’rifi

Ushbu standart iste’molchiga yangi holatda yetkazib beriladigan, Cynara cardunculus L. Scolymus Group turkumiga mansub navlar (kultivarlar)dan yetishtirilgan artishok boshchalariga nisbatan qo‘llaniladi, sanoat qayta ishlovi uchun mo‘ljallangan artishoklar bundan mustasno.

“Poivrade” va “Bouquet” nomlari binafsha turga mansub yosh, konussimon artishoklarga nisbatan qo‘llaniladi.

II. Sifatga oid qoidalar

Ushbu standartning maqsadi tayyorlash va qadoqlashdan keyingi artishoklarga qo‘yiladigan sifat talablarini belgilashdan iborat.

Biroq eksport/jo‘natishdan keyingi bosqichlarda qo‘llanilganda, mahsulotlarda ushbu standart talablariga nisbatan quyidagilar kuzatilishi mumkin:

• yangilik va taranglikning biroz yetishmasligi;

• “Ekstra” klassidan boshqa klasslarga ajratilgan mahsulotlarda ularning rivojlanishi va buzilishga moyilligi sababli biroz yomonlashish.

Mahsulot egasi/sotuvchisi bunday mahsulotlarni ushbu standartga muvofiq bo‘lmagan tarzda namoyish etishi yoki sotuvga taklif qilishi, yetkazib berishi yoxud har qanday boshqa shaklda realizatsiya qilishi mumkin emas. Mahsulot egasi/sotuvchisi ushbu muvofiqlikka rioya etilishi uchun javobgar hisoblanadi.

A. Minimal talablar

Barcha klasslarda, har bir sinif uchun belgilangan maxsus qoidalar va ruxsat etilgan chetlanish (tolerantliklarni) hisobga olgan holda, artishoklar quyidagi talablarga javob berishi kerak:

• butun bo‘lishi;

• sog‘lom bo‘lishi; chirish yoki iste’molga yaroqsiz holga keltiradigan darajadagi buzilishdan zararlangan mahsulotlar chiqarib tashlanadi;

• toza, amalda ko‘zga ko‘rinadigan har qanday begona moddalardan xoli bo‘lishi;

• tashqi ko‘rinishi yangi bo‘lishi, xususan so‘lish alomatlari bo‘lmasligi;

• zararkunandalardan amalda xoli bo‘lishi;

• zararkunandalar yetkazgan shikastlanishlardan amalda xoli bo‘lishi;

• g‘ayritabiiy tashqi namlikdan xoli bo‘lishi;

• har qanday begona hid va/yoki ta’mdan xoli bo‘lishi.

Poyalari toza kesilgan bo‘lishi va uzunligi 10 sm dan oshmasligi kerak. Mazkur so‘nggi qoida poyalari atrofidan bir-biriga mahkamlangan muayyan miqdordagi boshchalardan tashkil

STANDARTLAR INSTITUTI #JEU5FJHUCR - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

topgan dasta ko‘rinishida qadoqlangan artishoklarga yoki “Spinoso” navidagi artishoklarga nisbatan qo‘llanilmaydi.

Artishoklarning rivojlanishi va holati quyidagilarni ta’minlaydigan darajada bo‘lishi kerak:

• tashish va yuklash-tushirish ishlariga bardosh berishi;
• belgilangan manzilga qoniqarli holatda yetib borishi.

B. Klassifikatsiya

Artishoklar quyida belgilanganidek uchta sinifiga ajratiladi:

(i) „Ekstra“ klassi

Ushbu sinifdagi artishoklar oliy sifatli bo‘lishi kerak. Ular nav va/yoki tijorat turiga xos bo‘lishi lozim.

Markaziy qoplovchi barglar navga muvofiq tarzda yaxshi yopilgan bo‘lishi kerak.

Asos qismida boshlang‘ich yog‘ochlanish alomatlari bo‘lmasligi kerak.

Ular nuqsonlardan xoli bo‘lishi lozim, juda yengil yuzaki nuqsonlar bundan mustasno, agar bu nuqsonlar mahsulotning umumiy tashqi ko‘rinishiga, sifatiga, saqlanish sifatiga va qadoqdagi taqdim etilishiga ta’sir qilmasa.

(ii) I klass

Ushbu sinifidagi artishoklar yaxshi sifatli bo‘lishi kerak. Ular nav va/yoki tijorat turiga xos bo‘lishi lozim.

Markaziy qoplovchi barglar navga muvofiq tarzda yaxshi yopilgan bo‘lishi kerak.

Asos qismida boshlang‘ich yog‘ochlanish alomatlari bo‘lmasligi kerak.

Quyidagi yengil nuqsonlarga ruxsat etilishi mumkin, agar ular mahsulotning umumiy tashqi ko‘rinishiga, sifatiga, saqlanish sifatiga va qadoqdagi taqdim etilishiga ta’sir qilmasa:

• shakldagi yengil nuqson;
• sirt qismidagi yengil nuqsonlar;
• sovuq urishi tufayli yuzaga kelgan yengil buzilishlar (yorilishlar);
• juda yengil ezilishlar.

(iii) II klass

Ushbu sinif yuqori klasslarga kiritish talablariga javob bermaydigan, biroq yuqorida ko‘rsatilgan minimal talablarga mos keladigan artishoklarni o‘z ichiga oladi.

Ular biroz ochilgan bo‘lishi mumkin.

Quyidagi nuqsonlarga ruxsat etilishi mumkin, agar artishoklar sifat, saqlanish sifati va taqdim etilishi bo‘yicha o‘zining asosiy xususiyatlarini saqlab qolgan bo‘lsa:

• shakldagi nuqsonlar;
• sirt qismidagi nuqsonlar;
• sovuq urishi tufayli yuzaga kelgan buzilishlar (epidermisning yengil, qisman ajralishi);
• yengil ezilishlar;
• tashqi qoplovchi barglarda yengil dog‘lanish;
• asos qismining boshlang‘ich yog‘ochlanishi.

III. O‘lchamga oid qoidalar

O‘lcham boshchaning ekvatorial kesimi bo‘yicha maksimal diametri orqali aniqlanadi.

Minimal o‘lcham 6 sm bo‘lishi kerak.

STANDARTLAR INSTITUTI #JEU5FJHUCR - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

O‘lcham bo‘yicha bir xillikni ta’minlash uchun bir qadoqdagi mahsulotlar o‘rtasidagi o‘lcham farqi quyidagilardan oshmasligi kerak:

• qadoqdagi eng kichik artishok diametri 6 sm dan 9 sm gacha bo‘lsa, 1,5 sm dan oshmasligi kerak, bunda 9 sm hisobga olinmaydi;

• qadoqdagi eng kichik artishok diametri 9 sm yoki undan ortiq bo‘lsa, 2 sm dan oshmasligi kerak.

Bundan tashqari, “Poivrade” va “Bouquet” turlaridagi artishoklar uchun 3,5 sm dan 6 sm gacha bo‘lgan diametrga ruxsat etiladi, bunda 6 sm hisobga olinmaydi.

“Ekstra” va I klasslar uchun o‘lcham bo‘yicha bir xillik majburiy hisoblanadi.

IV. Tolerantliklarga oid qoidalar

Realizatsiya qilishning barcha bosqichlarida har bir partiyada ko‘rsatilgan sinif talablariga javob bermaydigan mahsulotlar uchun sifat va o‘lcham bo‘yicha tolerantliklarga ruxsat etiladi.[1]

A. Sifat bo‘yicha tolerantliklar

(i) „Ekstra“ klassi

Ushbu klass talablariga javob bermaydigan, biroq I klass talablariga javob beradigan artishoklar soni yoki vazni bo‘yicha jami 5 foiz tolerantlikka ruxsat etiladi. Ushbu ruxsat etilgan chetlanish (tolerantlik) doirasida jami 0,5 foizdan ortiq bo‘lmagan qismi II klass sifat talablariga javob beradigan mahsulotlardan iborat bo‘lishi mumkin.

(ii) I klass

Ushbu klass talablariga javob bermaydigan, biroq II klass talablariga javob beradigan artishoklar soni yoki vazni bo‘yicha jami 10 foiz ruxsat etilgan chetlanish (tolerantlikka) ruxsat etiladi. Ushbu ruxsat etilgan chetlanish (tolerantlik) doirasida jami 1 foizdan ortiq bo‘lmagan qismi II klass sifat talablariga ham, minimal talablarga ham javob bermaydigan mahsulotlardan yoki chirishdan zararlangan mahsulotlardan iborat bo‘lishi mumkin.

(iii) II klass

Ushbu sinif talablariga ham, minimal talablarga ham javob bermaydigan artishoklar soni yoki vazni bo‘yicha jami 10 foiz ruxsat etilgan chetlanish (tolerantlikka) ruxsat etiladi.

Ushbu ruxsat etilgan chetlanish (tolerantlik) doirasida jami 2 foizdan ortiq bo‘lmagan qismi chirishdan zararlangan mahsulotlardan iborat bo‘lishi mumkin.

B. O‘lcham bo‘yicha tolerantliklar

Barcha sinifilar uchun, agar mahsulot o‘lcham bo‘yicha saralangan bo‘lsa, o‘lchamga oid talablarga javob bermaydigan artishoklar soni yoki vazni bo‘yicha jami 10 foiz ruxsat etilgan chetlanish (tolerantlikka) ruxsat etiladi, bunda artishoklarning diametri kamida 5 sm bo‘lishi shart.

“Poivrade” turi yoki “Bouquet” turi artishoklari uchun o‘lcham bo‘yicha ruxsat etilgan chetlanish (tolerantlikka) ruxsat etilmaydi.

V. Taqdim etishga oid qoidalar

[1] Muvofiqlik tekshiruvi birlamchi yoki birlashtirilgan namunalarni baholash orqali amalga oshiriladi. U tasodifiy tanlab olingan namunalar sifati partiya sifatini ifodalaydi degan prezumpsiya tamoyiliga asoslanadi

STANDARTLAR INSTITUTI #JEU5FJHUCR - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Muvofiqlik tekshiruvlarini amalga oshirish bo‘yicha OECD amaliy qoidalarini jo‘natish bosqichlarida, shuningdek ulgurji savdo va tarqatish markazlarida hamda oziq-ovqat chakana savdosi omborxonalarida qo‘llash tavsiya etiladi — operatorlar tomonidan ham.

A. Bir xillik

Har bir qadoq tarkibi bir xil bo‘lishi va faqat kelib chiqishi, navi yoki tijorat turi, sifati va o‘lchami bo‘yicha bir xil artishoklardan iborat bo‘lishi kerak, agar ular o‘lcham bo‘yicha saralangan bo‘lsa.

Qadoq tarkibining ko‘rinib turgan qismi butun tarkibga mos bo‘lishi kerak.

B. Qadoqlash

Artishoklar mahsulotni tegishli darajada himoya qiladigan tarzda qadoqlangan bo‘lishi kerak.

Qadoq ichida ishlatiladigan materiallar toza va mahsulotga har qanday tashqi yoki ichki shikast yetkazilishining oldini oladigan sifatda bo‘lishi kerak. Materiallardan, xususan savdo tavsiflari tushirilgan qog‘oz yoki tamg‘alardan foydalanishga ruxsat etiladi, bunda bosma yozuv yoki yorliqlash zaharsiz siyoh yoki yelim yordamida bajarilgan bo‘lishi shart.

Mahsulotga alohida yopishtirilgan stikerlar olib tashlanganda ko‘zga ko‘rinadigan yelim izlarini qoldirmasligi hamda sirt qismida nuqsonlar keltirib chiqarmasligi kerak.

Qadoqlar har qanday begona moddalardan xoli bo‘lishi kerak.

VI. Tamg‘alashga oid qoidalar

Har bir qadoqda[2] quyidagi ma’lumotlar bir tomonda guruhlangan holda, o‘qilishi oson, o‘chmas yozuvda va tashqaridan ko‘rinadigan tarzda keltirilishi lozim:

A. Identifikatsiya

Qadoqlovchi va/yoki jo‘natuvchi/eksport qiluvchi:

nomi va jismoniy manzili, masalan, ko‘cha/shahar/hudud/pochta indeksi hamda, agar kelib chiqish mamlakatidan farq qilsa, mamlakat nomi; yoki milliy vakolatli organ tomonidan rasman tan olingan kod belgisi[3], agar bunday tizimni qo‘llayotgan mamlakat UNECE Kod belgilari reyestriga[4] kiritilgan bo‘lsa.

Ko‘cha manzili mavjud bo‘lmagan hollarda jismoniy manzil fermer xo‘jaligi yoki obyekt nomi, eng yaqin qishloq, shahar, hudud va pochta indeksidan iborat bo‘lishi mumkin; yoki GPS koordinatalari hamda eng yaqin shahar, hudud va mamlakat bilan birga pochta qutisi manzili jismoniy manzil sifatida qabul qilinadi.[5]

---

[2] Ushbu tamg‘alash qoidalari mazkur ma’lumotlar ko‘rsatilgan qadoqlarda taqdim etiladigan sotuv qadoqlariga nisbatan qo‘llanilmaydi. Biroq ular alohida taqdim etiladigan sotuv qadoqlariga (oldindan qadoqlangan mahsulotlarga) nisbatan qo‘llaniladi.

[3] Bir qator mamlakatlarning milliy qonunchiligi nom va manzilni aniq ko‘rsatishni talab qiladi. Biroq kod belgisi qo‘llanilganda, kod belgisi bilan bevosita bog‘liq holda „qadoqlovchi va/yoki jo‘natuvchi“ degan yozuv yoki unga teng qisqartmalar ko‘rsatilishi lozim hamda kod belgisi oldidan, agar u kelib chiqish mamlakati bo‘lmasa, tan oluvchi mamlakat/hududning ISO 3166 bo‘yicha alpha-2 kodi keltirilishi kerak.

[4] Qarang: http://www.unece.org/trade/agr/codemarkregistry.html.

[5] Amerika Qo‘shma Shtatlari pochta qutisi manzilidan foydalanish bo‘yicha eslatma bildirgan, chunki bunday manzil obyektlarni inspeksiya qilish yoki mahsulotlarni qaytarib chaqirish holatlarida tezkor choralar ko‘rish imkonini bermasligi mumkin hamda qadoqlovchi va/yoki jo‘natuvchi/eksport qiluvchiga oid milliy yorliqlash talablarining bir qismi hisoblanmaydi.

STANDARTLAR INSTITUTI #JEU5FJHUCR - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

B. Mahsulotning xususiyati

• agar qadoq tarkibi tashqaridan ko‘rinmasa, “Artishoklar”;
• “Ekstra” klassi uchun nav nomi;
• zarur hollarda “Poivrade” yoki “Bouquet”;
• zarur hollarda “Spinoso”.

C. Mahsulotning kelib chiqishi

• kelib chiqish mamlakati[6] hamda, ixtiyoriy ravishda, yetishtirilgan tuman yoki milliy, hududiy yoxud mahalliy joy nomi.

D. Tijorat tavsiflari

• klassi;
• boshchalar soni;
• o‘lchami, agar o‘lcham bo‘yicha saralangan bo‘lsa, boshchalarning minimal va maksimal diametrlari bilan ifodalanadi.

E. Rasmiy nazorat belgisi (ixtiyoriy)

Qabul qilingan: 1962-yil
Oxirgi marta qayta ko‘rib chiqilgan: 2010-yil
Standart tuzilmasiga muvofiqlashtirilgan: 2023-yil

[6] To‘liq nomi yoki keng qo‘llaniladigan nomi ko‘rsatilishi kerak.

STANDARTLAR INSTITUTI #JEU5FJHUCR - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Bibliografik ma’lumotlar

SMT 67.080.20

STANDARTLAR INSTITUTI #JEU5FJHUCR - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI